

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, rozhodl samosoudkyní Mgr. Monikou Chaloupkovou ve věci **žalobkyně B.J., zastoupené JUDr. Jaroslavou Nuckollsovou, advokátkou**, se sídlem Barcalova 2, 562 01 Ústí nad Orlicí, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, o **žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 9.12.2010 č.j. „X“**,

t a k t o :

- I. Žaloba proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 9.12.2010 č.j. „X“ **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 9.12.2010 č.j. „X“ žalovaná zamítla námitky žalobkyně a potvrdila rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 6.4.2010 č.j. 455 409 138, kterým byla zamítnuta podle § 13 zákona číslo 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), žádost žalobkyně o zvýšení starobního důchodu z důvodu zhodnocení doby studia ve školním roce 1961/1962 s odůvodněním, že doba studia v tomto školním roce představuje plnění povinné školní docházky.

Žalobkyně se včasnou žalobou domáhala přezkoumání rozhodnutí žalované, jeho zrušení a vrácení věci žalované k dalšímu řízení. Žalobu odůvodnila následovně: Žalobkyně započala povinnou školní docházku ve školním roce 1951/1952, ze zdravotních důvodů opakovala pátou třídu, osmou třídu navštěvovala ve školním roce 1960/1961, po jejím

ukončení neúspěšně absolvovala přijímací řízení na střední školu ekonomickou, základní škola jí následně umožnila studium v deváté třídě a tu žalobkyně dobrovolně absolvovala ve školním roce 1961/1962.

Školský zákon č. 31/1953 Sb. od školního roku 1953/1954 zavedl povinnost chodit do školy 8 let. Dne 15.12.1960 nabyl účinnosti nový školský zákon č. 186/1960 Sb., který namísto dosavadní osmileté zavedl devítiletou školní docházku s tím, že tato podle § 5 odst. 2 zákona trvá od 6 do 15 let.

Dle zákona č. 31/1953 Sb. ukončila žalobkyně školní docházku v roce 1959/1960. Tedy studium osmé a deváté třídy by mělo být považováno za studium po ukončení povinné školní docházky. I pokud by byla věc posuzována podle zákona č. 186/1960 Sb., bylo by nutné za studium po ukončení povinné školní docházky pokládat studium deváté třídy, neboť podle § 5 odst. 3 zákona č. 186/1960 Sb. bylo možné povolit docházku na základní devítiletou školu nejdéle do 16 let. Žalobkyně dosáhla tohoto věku dne 9.4.1961.

Žalovaná tedy postupovala nesprávně, když námitky žalobkyně zamítla a studium osmé a deváté třídy hodnotila jako povinnou školní docházku.

Žalovaná se k žalobě vyjádřila podáním ze dne 18.4.2011, kdy ji navrhla zamítnout jako nedůvodnou. K žalobní argumentaci se vyjádřila následovně:

Z předloženého vysvědčení a údajů sdělených žalobkyní je zřejmé, že žalobkyně nastoupila do školy dne 1.9.1952, pátou třídu opakovala ve školním roce 1957/1958, osmou třídu absolvovala ve školním roce 1960/1961 a devátou třídu pak ve školním roce 1961/1962. Školský zákon č. 186/1960 Sb. zavedl devítiletou povinnou školní docházku, žalobkyně proto ukončením osmé třídy neukončila povinnou školní docházku, neboť tato byla změněna v průběhu školního roku na devítiletou. Devítileté povinné školní vzdělání žalobkyně ukončila až absolvováním deváté třídy, tedy dne 30.6.1962. Žalobkyně nastoupila do školy až v sedmi letech a jednu třídu ze zdravotních důvodů opakovala, proto ukončila povinnou školní docházku až ve svých 17 letech, po studiu trvajícím 10 let. Tuto skutečnost však žalovaná nemůže zohlednit, studium deváté třídy spadá do splnění povinné devítileté školní docházky a nejde o studium na střední škole.

Žalobkyně reagovala replikou ze dne 9.6.2011, kdy zopakovala, že pokud po ukončení osmileté povinné školní docházky pokračovala ve studiu osmé a deváté třídy, nejednalo se již o povinné základní školní vzdělání. Není pravdou, že by nastoupila do školy v sedmi letech, žalobkyně započala povinnou školní docházku v šesti letech, dne 1.9.1951.

O žalobě soud rozhodl při jednání dne 12.12.2011, za účasti obou řádně předvolaných účastníků řízení. Soud přitom v souladu s § 75 zákona číslo 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále je „s.ř.s.“), vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované, tj. ze stavu k datu 9.12.2010, kdy bylo rozhodnutí žalované vydáno, a napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích žalobních bodů. Dospěl přitom k následujícím skutkovým a právním závěrům.

Ze správního spisu vyplynuly níže uvedené okolnosti:

Podáním doručeným žalované dne 5.11.2009 žalobkyně s odkazem na připojený třídní výkaz požádala o zápočet doby od 1.9.1961 do 30.6.1962 pro účely výpočtu starobního důchodu a doplacení částek důchodu, přiznaného od 1.7.1999. Z třídního výkazu vyplývá, že byl vyhotoven Základní devítiletou školu Dukelských bojovníků Česká Třebová a že se jedná o

třídní výkaz pro 6. až 9. ročník, třídu IX.A, školní rok 1961/1962, část týkající se osoby žalobkyně, u níž je uvedeno, že nastoupila do první třídy dne 1.9.1952, do šesté třídy dne 1.9.1958 a do deváté třídy dne 1.9.1961.

Rozhodnutím ze dne 6.4.2010 č.j. „X“ žalovaná žádost žalobkyně zamítla s odůvodněním, že „podle školského zákona č. 186/1960 Sb. byla od roku 1960 zavedena 9letá povinná školní docházka. Z toho důvodu není možné započítat studium od 1.9.1961 do 30.6.1962“.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně včasné námitky, kdy argumentovala tím, že povinná školní docházka pro ni skončila ve 14 letech, tzn. v roce 1959. Její spolužáci ve 14 letech odcházeli do učebních poměrů, studovat nebo pracovat a jsou jim též počítány roky do důchodu od 14 let a ne jako žalobkyni od 17 let. Žádala o přiznání 3 let do důchodu.

Napadeným rozhodnutím žalovaná námitky žalobkyně zamítla. V odůvodnění uvedla, že zákon č. 186/1960 Sb. zavedl povinnou devítiletou školní docházku, která se plně vztahovala na všechny žáky od školního roku 1961/1962, proto nelze studium deváté třídy v tomto roce považovat za studium po ukončení povinné školní docházky a hodnotit ho pro účely důchodu. Dále pak žalovaná konstatovala, že pro účely důchodového pojištění není relevantní rok narození, ale rok ukončení povinné školní docházky. U žalobkyně se jedná o školní rok 1961/1962, proto nemůže být doba po dovršení 14 let ve výši starobního důchodu zhodnocena.

K návrhu žalobkyně soud provedl důkaz listinou – prohlášením Heleny Marešové, třídní učitelky žalobkyně, ze dne 2.9.2011. Z prohlášení vyplynulo, že žalobkyně jako žákyně osmé třídy Osmileté střední školy v České Třebové v roce 1960/1961 vykonala přijímací zkoušky na dvouleté Akademii v Choceň, kdy její přijetí bylo zamítnuto, a následně jí bylo umožněno rozhodnutím ředitelství nastoupit do 9. třídy předcházející školy, kterou ukončila ve svých 17 letech. Prohlášení pouze potvrdilo skutečnosti doložené správním spisem, konkrétně třídním výkazem předloženým žalobkyní spolu se žádostí o úpravu výše starobního důchodu. Tedy že žalobkyně ukončila devátou třídu základní školy ve svých 17 letech, ve školním roce 1961/1962, když ve školním roce 1960/1961 absolvovala třídu osmou.

Další návrhy na dokazování strany sporu neměly.

Jedinou spornou otázkou mezi žalobkyní a žalovanou bylo, zda studium osmé a deváté třídy je v případě žalobkyně plněním povinné školní docházky či studiem navazujícím na ukončenou povinnou školní docházku a tedy dobou, kterou je třeba zhodnotit pro účely výpočtu starobního důchodu, když podle § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění se za dobu pojištění považují též doby zaměstnání získané před 1. lednem 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, a podle § 8 odst. 1 písm. f) zákona číslo 100/1988 Sb., ve znění účinném ke dni 31.12.1995, se zaměstnáním rozumí též studium po skončení povinné školní docházky.

Ze správního spisu a shodných tvrzení účastníků řízení bylo zjištěno, že žalobkyně nastoupila povinnou školní docházku dne 1.9.1952, pátou třídu opakovala ze zdravotních důvodů ve školním roce 1957/1958, ve školním roce 1961/1962 pak absolvovala devátou třídu základní devítileté školy. Žalobkyně sice tvrdila, že do školy nastoupila již 1.9.1951, nicméně toto její tvrzení nekorespondovalo s jejími dalšími tvrzeními o opakování pouze

jedné třídy (páté) a o školních letech, v nichž studovala osmou a devátou třídu základní devítileté školy. Tato tvrzení naopak svědčila o nástupu povinné školní docházky až dne 1.9.1952, což potvrdil i třídní výkaz založený ve správním spise. Ostatně při jednání dne 12.12.2011 žalobkyně proti obsahu správního spisu nic nenamítala, proti konstatování o nástupu do školy dne 1.9.1952 se neohradila.

Žalobkyně nastoupila do školy za účinnosti zákona číslo 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon), který byl však nahrazen zákonem číslo 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon) (dále jen „školský zákon č. 31/1953 Sb.“), podle jehož ustanovení § 17 „školská soustava a úprava vzdělávání učitelů podle tohoto zákona se zavádějí počátkem školního roku 1953/1954“.

Podle § 3 školského zákona č. 31/1953 Sb. je základní všeobecné vzdělání povinné a bezplatné, poskytuje je osmiletá střední škola nebo prvních osm postupných ročníků jedenáctileté střední školy a povinnost chodit do školy trvá osm let.

Podle § 4 odst. 1 téhož zákona: „Osmiletá střední škola poskytuje základní všeobecné vzdělání a připravuje pro povolání, odbornou školu nebo pro vyšší všeobecné vzdělání“.

Podle § 4 odst. 2 věty první školského zákona č. 31/1953 Sb.: „Jedenáctiletá střední škola dává žákům v prvních osmi postupných ročnících základní všeobecné vzdělání a v posledních třech postupných ročnících vyšší všeobecné vzdělání a připravuje především pro studium na vysoké škole“.

Dne 28.12.1960 nabyl účinnosti zákon číslo 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon, dále jen „školský zákon č. 186/1960 Sb.“), podle jehož § 1 odst. 1: „Právo všech občanů na vzdělání je zajištěno jednotnou soustavou škol, výchovných a vzdělávacích zařízení.“

Podle § 2 písm. a) školského zákona č. 186/1960 Sb.: „Školy a výchovná zařízení tvoří jednotnou školskou soustavu, v níž jednotlivé stupně a druhy škol na sebe organicky navazují a jež umožňuje získat i nejvyšší vzdělání. V této soustavě dostává se dětem do šesti let předškolní výchovy v jeslích a v mateřských školách, mládeži od šesti let do patnácti let povinného základního vzdělání v základních devítiletých školách, popřípadě v jiných školách, mládeži od patnácti let středního a vyššího vzdělání v různých typech škol a mládeži s úplným středním vzděláním vysokoškolského vzdělání na školách vysokých.“

Základní vzdělání pak bylo upraveno v § 5, kdy odstavec 1 stanovil, že toto „socialistická společnost zajišťuje veškeré mládeži ve věku od šesti do patnácti let“, v odstavci 2 bylo zakotveno, že „základní vzdělání je povinné“ a „povinná školní docházka trvá devět let“ a konečně v odstavci 3 bylo stanoveno, že „žákům, kteří splní povinnost školní docházky, avšak nedosáhnou vzdělání, které poskytuje základní devítiletá škola, může být povolena další docházka do této školy, nejdéle však do konce školního roku, v němž žák dosáhne věku šestnácti let“.

Podle § 6 odst. 1 školského zákona č. 186/1960 Sb.: „Základní vzdělání a výchovnou péči poskytuje základní devítiletá škola a příslušné ročníky škol pro mládež vyžadující zvláštní péči a škol hudebních a tanečních.“

Podle § 7 téhož zákona se pak středním vzděláním rozumělo vzdělání po ukončení základního vzdělání, které poskytují „odborná učiliště, učňovské školy, střední školy pro pracující, odborné školy, střední odborné školy, střední všeobecně vzdělávací školy, podnikové technické školy, konzervatoře a příslušné ročníky škol hudebních a tanečních a škol pro mládež vyžadující zvláštní péči“.

Z citace příslušných zákonných ustanovení je zřejmé, že při použití pouze jazykového výkladu je argumentace žalobkyně správná. Tedy žalobkyně ukončila osm let povinné školní docházky dne 30.6.1960, za účinnosti školského zákona č. 31/1953 Sb., a další studium již nebylo plněním povinnosti školní docházky. Tento ryze jazykový výklad však neobstojí při aplikaci dalších výkladových metod, přičemž je nutno mít na mysli, že výklad jazykový je pouhým přiblížením se textu zákona, když se jedná o prvotní seznámení se s obsahem právních norem, ovšem až další výkladové metody mohou potvrdit, případně vyvrátit soulad jazykového výkladu se skutečným smyslem a účelem zákonné úpravy (srov. např. rozsudek NSS ze dne 23.2.2010 č.j. 4 As 30/2009-67).

V první řadě nelze odhlédnout od výkladů logického a systematického, kdy jak podle školského zákona č. 31/1953 Sb., tak podle školského zákona č. 186/1960 Sb. absolvování povinné školní docházky bylo předpokladem pro navazující studium, resp. navazující studium bylo absolvováno na jiném typu školy, po úspěšném ukončení povinné školní docházky a absolvování určitého přijímacího řízení (podle § 4 odst. 2 a § 5 školského zákona č. 31/1953 Sb. byly jak poslední tři postupné ročníky jedenáctileté střední školy, tak školy odborné ročníky, resp. školami výběrovými, podle § 7 odst. 3 školského zákona č. 186/1960 Sb. se do škol poskytujících střední vzdělání přijímají žáci podle schopností a zájmů a v souladu s potřebami národního hospodářství a kultury). Již jen z tohoto pohledu nelze studium žalobkyně v osmé a deváté třídě hodnotit jako studium po ukončení povinné školní docházky. Žalobkyně žádné přijímací řízení neabsolvovala a osmou i devátou třídu studovala na základní devítileté škole, resp. podle dřívějšího označení na osmileté střední škole. Tyto skutečnosti vyplývají jak z jejího výslovného vyjádření, tak ze správního spisu, konkrétně z třídního výkazu připojeného k žádosti žalobkyně o přepočtení starobního důchodu. Potvrzuje je i vyjádření třídní učitelky ze dne 2.9.2011, jímž soud provedl důkaz při jednání dne 12.12.2011.

Pokud se pak týká rozporu v délce povinné školní docházky, kdy podle školského zákona č. 31/1953 Sb. měla žalobkyně ukončenou povinnou školní docházku dne 30.6.1960 a podle školského zákona č. 186/1960 Sb. o půl roku později tuto ukončenou neměla, je třeba použít výklad historický, který má v tomto případě nemalý význam. Třebaže nahlíženo dnešním pohledem je dále uvedená argumentace zřejmě pro mnohé jen obtížně přijatelná, je pravdou, že historické souvislosti nelze opomenout. Školský zákon č. 186/1960 Sb. sice nabyl účinnosti dne 28.12.1960, nicméně je dohledatelnou a ověřitelnou pravdou, že tomu bylo za situace, kdy v praxi již fungoval. Poměrně podrobně, byť ve skutkově poněkud odlišném případě, se této otázce již věnoval Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“), a to v rozsudku ze dne 17.10.2007 č.j. 6 Ads 99/2006-60, kdy mimo jiné konstatoval: „O potřebě (znovu)zavedení devítileté povinné školní docházky jednal totiž již v červnu roku 1958 XI. sjezd Komunistické strany Československa, přičemž „základní politickou linií“ pro zavedení devítileté povinné školní docházky posléze rozvinul ve svém usnesení o úzkém spojení školy se životem a o dalším rozvoji výchovy a vzdělání v Československu z dubna 1959 Ústřední výbor Komunistické strany Československa - v tomto dokumentu se již objevuje základní směrnice pro zavádění prodloužené povinné školní docházky. V souladu s dobovým nazíráním těchto stranických, svou povahou politických dokumentů (zde připomeňme v této době ještě sice ústavně nezakotvenou, leč fakticky existující a doktrinárně vymezovanou vedoucí úlohu Komunistické strany Československa ve společnosti i ve státě), tehdejší Ministerstvo školství a kultury již dne 31.1.1959 právě s odvoláním na výsledky XI. sjezdu Komunistické strany Československa vydalo instrukci č.j. 4741/59 – I/2, publikovanou ve Věstníku Ministerstva školství a kultury pod č. 19/1959, o zajištění přechodu na devítiletou povinnou školní docházku ve školním roce 1959/1960. Tato směrnice pak platila i v dalším

školním roce (tedy 1960/1961), a to na základě instrukce ministerstva školství a kultury ze dne 4. dubna 1960, č.j. 12 021/60 – I/2. Na základě těchto směrnic (čl. I odst. 1) bylo stanoveno, že pro absolventy 8. tříd všeobecně vzdělávací školy, kteří ve školním roce 1959/1960 (resp. 1960/1961) nevstoupí do výběrových škol, do učebního nebo pracovního poměru, se zřizují 9. třídy základního školního vzdělání.“

Stenozáznam 5. schůze Národního shromáždění Republiky československé (dohledatelný v digitální knihovně na [www. stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR](http://www.strankach-poslanecke-snemovny-parlamentu-cr)), která se konala dne 15.12.1960 a jejímž prvním a hlavním bodem programu byl návrh školského zákona později vyhlášeného pod č. 186/1960 Sb., pak dokládá, že byť dobrovolné a zákonem nezakotvené deváté ročníky základních škol byly hojně navštěvovány („Prodloužená školní docházka je zaváděna dosud na základě dobrovolnosti. Loni byl splněn plánovaný počet žáků 9. roč. na 73%, letos již na 91%.“).

Ve zmíněném rozsudku dospěl NSS k závěru, že dobrovolná „docházka do 9. třídy jedenáctileté (od 28.12.1960 dvanáctileté) střední školy ve školním roce 1960/61 (též ve školním roce 1959/60) není dobou studia po skončení povinné školní docházky na střední škole, a tedy ani dobou zaměstnání, již by do 18. roku věku bylo možno hodnotit pro účely důchodového pojištění“, tím méně lze podle podepsaného soudu hodnotit za studium po skončení povinné školní docházky studium osmé třídy a deváté třídy v případě žalobkyně. Studium osmé třídy bylo žalobkyni umožněno za situace, kdy už druhým školním rokem fungovala na bázi dobrovolnosti, zákonem ještě nezakotvená, devítiletá povinná školní docházka. Devátý ročník pak žalobkyně absolvovala již za účinnosti školského zákona č. 186/1960 Sb. Je pravdou, že žalobkyně fakticky studovala 10 let, neboť opakovala pátou třídu, a vzhledem k tomu, že nastoupila do školy až v sedmi letech, ukončila studium deváté třídy v 17 letech, ačkoli školský zákon č. 186/1960 Sb. stanovil, že základní školní docházka trvá maximálně do 16 let. Nicméně nelze odhlížet od konkrétních okolností tohoto případu, tedy že žalobkyně započala studium nikoli v šesti, ale v sedmi letech, že prodloužení studia bylo vyvoláno zdravotními důvody – dle výslovného vyjádření žalobkyně příčinou opakování pátého ročníku byl její špatný zdravotní stav – a že studium devátého ročníku bylo žalobkyni povoleno v době, kdy byl kladen důraz na devítiletou povinnou školní docházku a žalobkyně nebyla úspěšná při přijímacím řízení na Akademii v Chocni. Dnes lze již asi stěží dohledat, co vedlo vedení školy k tomu, že umožnilo žalobkyni studium devátého ročníku po dovršení 16 let věku, lze se pouze domnívat, že to byla snaha umožnit dostudovat všech devět tříd osobě, jejíž školní docházka započala až v sedmi letech a byla ztížena v důsledku onemocnění, nicméně podle soudu není zodpovězení této otázky v dané věci rozhodující. Za stěžejní soud pokládá to, že žalobkyně navštěvovala až do svých 17 let základní devítiletou školu, nestudovala na žádné odborné škole navazující na povinnou školní docházku, nikdy neabsolvovala úspěšné přijímací řízení na takovou odbornou školu a tedy studium osmé a deváté třídy nelze považovat za nic jiného, než za plnění povinné školní docházky, kterou žalobkyně ukončila právě s ukončením devátého ročníku Základní devítileté školy Dukelských bojovníků Česká Třebová. Pokud se pak žalobkyně v námitkách proti prvoinstančnímu rozhodnutí dovolávala toho, že její spolužáci ve 14 letech odcházeli do učebních poměrů, studovat nebo pracovat a jsou jim též počítány roky do důchodu od 14 let a ne jako žalobkyni od 17 let, sama si rozdílný přístup k takovým jejím spolužákům na straně jedné a ke své osobě na straně druhé zdůvodnila. Jedná se totiž o dvě naprosto rozdílné situace. Jak sama žalobkyně uvedla, její spolužáci odcházeli pracovat, studovat nebo do učebních poměrů, tedy po ukončení povinné školní docházky buď začali pracovat, nebo studovali na vyšším stupni vzdělání, žalobkyně však dál plnila povinnou školní docházku,

kterou ukončila až v 17 letech jen z důvodů na její straně (pozdější nástup do školy, opakování páté třídy ze zdravotních důvodů).

Soud tedy s ohledem na předcházející argumentaci uzavírá, že shledal žalobu nedůvodnou, a proto ji v souladu s § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítl.

O nákladech řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1,2 s.ř.s., když úspěšné žalované jako správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění právo na náhradu nákladů soudního řízení nenáleží a žalobkyně byla se žalobou neúspěšná, tudíž jí náhrada nákladů nepřísluší.

P o u č e n í :

Tento rozsudek nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s.ř.s.).

Proti pravomocnému rozsudku je přípustná kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, kterou lze podat z důvodů a za podmínek uvedených v § 102 a násl. s.ř.s. ve lhůtě dvou týdnů po doručení rozsudku prostřednictvím Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích. Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání (§ 105 odst. 2 a § 106 odst. 2 s.ř.s., a contrario).

V Pardubicích dne 12.12.2011

Mgr. Monika Chaloupková, v. r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení: Monika Marelová